

## Inhoudsopgave

<b>INHOUDSOPGAVE</b> .....	1
<b>INLEIDING</b> .....	2
<b>HOOFDSTUK 1: UITVOEREND JONGERENWERK</b> .....	3
WAT VOORAF GING IN DE PERIODE TOT AUGUSTUS 1984.....	3
JONGERENCENTRUM TUSSENSTATION.....	4
<i>De voorbereiding: augustus 1984- december 1984</i> .....	4
HET OPENINGSWEEKEIND .....	10
<i>Vrijdag</i> .....	10
<i>Zaterdag</i> .....	11
<i>Zondag</i> .....	12
15 DECEMBER 1984 - APRIL 1985.....	13
<i>De aanloop</i> .....	13
<i>De open dagen</i> .....	18
SAMENVATTING .....	22
<b>HOOFDSTUK 2 ONDERSTEUNING</b> .....	24
ONDERSTEUNING IN HET OMGAAN MET ANDEREN .....	27
BEGELEIDING .....	29
MINIMALE ONDERSTEUNING.....	30
SAMENVATTING .....	30
<b>HOOFDSTUK 3: PLANMATIG JONGERENWERK</b> .....	31
TOT SLOT .....	33
<b>LITERATUUR</b> .....	34



## Inleiding

Ik ben het afgelopen jaar actief geweest bij het opzetten van een jongerencentrum in Oosterhout. Voor het eerst in mijn carrière werk ik samen: met vijf vrijwilligers en een beroepskracht. Voor het eerst in een langlopend project.

Hiervoor was ik in Oosterhout actief als ambulante jongerenwerker. Veel individuele hulpverlening, veel contacten in kroegen, disco's en andere plaatsen waar jongeren hun vrije tijd plegen door te brengen.

Het werk veranderde de laatste jaren echter, het kroegenbezoek liep terug en het leek of er meer straatgroepen ontstonden (geen getallen).

Door het verminderde kroegenbezoek had ik de tijd om die ontwikkelingen te volgen en deed ik een onderzoek naar het gebruik van de jongerencentra.

De centra leken vaak door een heel beperkte groep jongeren gebruikt te worden. Meestal jongeren, die *zich* netjes gedroegen in groepjes van 10 tot 15 jongens. De centra kabbelden voort op de rand van leven en dood en er gebeurde eigenlijk nooit iets.

Om deze tendens te doorbreken besloot ik eind 1983 een project te starten in een jongerencentrum. Een project, waarbij ik zou trachten te voorkomen in dezelfde fouten te vallen als andere jongerencentra. Ik zou gebruik kunnen maken van mijn ervaringen met die fouten, maar ook van mijn ervaringen in het werken met jongeren en groepen jongeren.

Er is nu anderhalf jaar voorbij gegaan. Het eerste half jaar heb ik beschreven in het werkstuk methodiek voor het eerste jaar aan de V.O. te Nijmegen: Strijen, jongerenwerk in ontwikkeling. Het laatste jaar wil ik in dit werkstuk onder de loupe nemen. Ik zal daarom de twee pilaren van dit jongerenwerk onderzoeken:

het uitvoerend werk (Hoofdstuk 1) en het ondersteunende werk (hoofdstuk 2) met vrijwilligers in het jongerenwerk.

In hoofdstuk 3 zal ik de bevindingen van 1 en 2 trachten om te zetten in ideeën voor het uitzetten van projecten voor planmatig jongerenwerk.

Met dank aan Kees Kanters voor de geweldige kaft.

## Hoofdstuk 1: Uitvoerend jongerenwerk

### *Wat vooraf ging in de periode tot augustus 1984*

In april 1984 waren we ( 2 jongerenwerkers en 3 vrijwilligers) begonnen met een project voor 3 maanden. In die tijd zouden we onderzoeken wat de (on)mogelijkheden waren voor jongerenwerk in wijkhuis Strijen. We hadden daartoe een projectopzet gemaakt. In 3 maanden wilden we antwoorden op de volgende vragen:

- Waar houden welke groepen jongeren zich op?
- Wat houdt hen bezig?
- Is het mogelijk meerdere groepen in de jongerenruimte te krijgen?
- Hoe voorkomen we inmenging van buitenaf met name van de mensen uit het wijkhuis?
- enzovoort,

We probeerden de antwoorden op die vragen op verschillende manieren te verkrijgen:

- gesprekken met jongeren op straat,
- participierend onderzoek in de jongerenruimte,
- gesprekken met belanghebbenden zoals politie, buurtbewoners, verantwoordelijken voor het wijkhuis ed.
- gesprekken en informatie uitwisseling onderling.

Het hele project kwam er op neer de jongerenruimte los te weken van het wijkhuis, zodat het mogelijk zou worden met jongeren te gaan werken aan een eigen invulling van de ruimte.

In eerste instantie werd dat laatste niet bereikt. Het viel niet mee om genoeg speelruimte te krijgen van de verantwoordelijken en er zat al snel een doelgroep in de ruimte die andere groepen buiten hield.

Voor ons was het belangrijk de ruimte zelf in te vullen, maar het bestuur was huiverig die ruimte te geven. Ze wisten niet wat er van zou komen: angst voor excessen, vandalisme, vechtpartijen ed.

Het kostte dan ook veel moeite om door het verschaffen van informatie over onze bedoelingen en via onderhandelingen toestemming te krijgen voor verdere uitvoering van onze plannen.

Dit was eigenlijk het voorwerk gebleken. Vanaf augustus konden we gaan werken. Jongerenwerk gericht op meerdere groepen jongeren met een kerngroep vrijwilligers die het project vorm moesten geven. De rol, die ik vervulde was centraal: Ik kende veel valkuilen, had veel informatie over jongeren en wist hoe de mensen in het wijkhuis aangepakt konden worden. Dit alles met het doel een jongerencentrum op te zetten dat meerdere doelgroepen zou herbergen en niet na enkele maanden

gesloten zou worden vanwege allerlei moeilijkheden  
( ruzie onderling, ruzies met de buitenwereld, te strakke regels die van  
bovenaf gedropt worden en waaraan niet voldaan kan worden)

### ***Jongerencentrum Tussenstation***

De voorbereiding: augustus 1984- december 1984

De ideeën die we in de eerste maanden opgedaan hadden, konden  
uitgevoerd gaan worden. We hadden de ruimte gekregen en de manier,  
waarop we die hadden gekregen - door te argumenteren en te  
onderhandelen en de wijze waarop we werkten in de jongerenruimte -  
gaf ons mogelijkheden. Er was een soort ontzag voor ons. We hadden  
nu de mogelijkheid alles op een rij te zetten en opnieuw te wegen:

- Op welke groepen gaan we ons richten?
- Waarom die groepen?
- Hoe sluiten we bij die groepen aan ?
- Wat willen we bereiken met die groepen?
- Welke activiteiten moeten dan worden opgezet?
- Wat zijn de consequenties voor de ruimte?

In de eerste maanden hadden we al geconstateerd dat bepaalde  
groepen jongeren toch buiten bleven, ondanks onze pogingen ze  
binnen te krijgen. Dit was ons inziens vooral te wijten aan de materiële  
vormgeving. De ruimte was ouderwets ingericht. Wat tafels en stoelen,  
een grote bar en een grote disco. Een indeling voor publiek dat al enige  
jaren getrouwd of uitgestorven was.

Toch wilden we het publiek wat nu buiten bleef binnen hebben. Buiten  
het feit dat er een groep drop-outs was, hadden we de gedachte dat het  
mogelijk moest zijn meerdere groepen jongeren met verschillende  
achtergronden binnen te krijgen. Daar lag voor mij ook de reden met  
meerdere mensen samen te werken. Mensen, die ideeën hadden en  
zich bij bepaalde groepen thuis voelden.

Kees is creatief ingesteld, tekent graag, kan grimeren. Hij zit  
gevoelsmatig dicht bij graffiti dan bij randgroepjongeren en hij  
kan er meer mee.

Maarten is nog zoekende, hangt tegen Kees aan, maar heeft  
een andere achtergrond.

Mario kan met allerlei groepen overweg. Hij komt uit de horeca  
en heeft duidelijke ideeën over hoe hij jongeren aanpakt: Ze  
gaan niet met hem wandelen.

Ik kan eigenlijk ook wel met iedereen overweg. Mijn achtergrond  
als straathoekwerker speelt daarin een grote rol.

*Mensen met ideeën en de capaciteiten om die*

*ideeën uit te voeren leveren tijdens dit eerste stadium een uiterst gewichtige bijdrage<sup>1</sup>*

Door deze verscheidenheid is het mogelijk veel informatie uit te wisselen, gedachten die opkomen bij bepaalde problemen. Zo werd ook de ruimtelijke vormgeving bekeken.

*Welke inrichting, welke kleuren, welke muziek, wat voor meubilair sluiten aan bij welke groep? Hoe kleden we de ruimte zodanig aan dat wij het ook leuk vinden eraan en erin te werken?*

De bar was een groot onhandig bouwval aan de rand van de ruimte. Iedereen kroop erachter en het was mogelijk dat twee strategisch opgestelde jongeren een hele middag konden klieren, zodat de begeleider dan niets deed dan op en neer sjouwen. Daarnaast zag je vanachter de bar niet wat er verderop in de ruimte gebeurde. Deze bezwaren hadden we in de eerste maanden al en we hadden ook al een plan hoe het wel kon:

- de bar moest centraal staan
- zodanig, dat de steunmuur, in het midden van de ruimte, erin verwerkt was,
- en de disco ook.

De mensen, die de bar moesten bouwen, hadden vaak heel andere ideeën:

- ze wilden hem aan de andere kant van de ruimte
- met andere tegels,
- andere kleuren,
- meer tappunten.

Voor ons moest de bar uitnodigen; niet alleen een bar maar ook gemakkelijk om contacten te maken, te kletsen en hij moest overzichtelijk zijn. Al deze gedachten werden besproken, maar na enkele vergaderingen werd het toch gedaan zoals wij het wilden, want wij moesten erin werken.

De keuze voor de bar op deze manier was vooral bepaald door de nog te werven doelgroep. De jongeren die al binnenkwamen vonden een echte discoruimte leuker. Hun gedachten lagen dicht bij de gedachten van de beheerders van het wijkhuis. De jongeren, die nog niet binnen kwamen, richtten zich meer op New-Wave muziek. Dat heeft consequenties voor de opzet van de bar:

de nadruk ligt meer op muziek dan op zuipen, vooral swingende maxisingles, elpees en cassettes worden gedraaid. Dus een draaitafel en een cassettedeck, die te bedienen is door de

mensen achter de bar.

Deze keuze hield automatisch iets in voor de rest. De kleuren moesten neutrale modekleuren zijn: wit, grijs en rood. Er moest een dansvloer zijn. In plaats van tafels en stoelen kochten we treinstellen die we vastzetten tegen de muur. Het interieur moest uitnodigen voor meerdere groepen. Zodoende stond er een biljart tussen treinstellen.

De samenstelling van het interieur, de verdeling van de ruimte is niet mijn sterkste kant. Daar zorgden Kees, Maarten en Mario voor. De mogelijkheden scheppen om het voor elkaar te krijgen (financieel) was mijn sterke kant.

De grote vraag t.a.v. de verbouwing was: Wie zal dat betalen? In de constructie van het jongerenwerk in Strijen zat een soort tweespalt: het werk werd uitgevoerd door stedelijke werkers in een buurthuis. Het buurthuis wilde het zo goedkoop mogelijk houden en zei dat de Stichting Welzijn Oosterhout (S. W. O.) het moest betalen, omdat het een Stedelijk project was. De S.W.O. wilde niet betalen, omdat er een ruimte van een buurthuis van binnen werd opgeknapt ( dus geen extra bouw) en dat is een zaak van de buurthuizen zelf. Meestal volgen op dit soort stellingen langdurige onderhandelingen, maar dat konden wij niet gebruiken. Ik vond dat wij niet de dupe mochten worden van regelingen in de totale stichting. Dat vonden de meeste partijen ook en zodoende werd afgesproken, dat Strijen voor zou schieten en dat later met de S.W.O. bekeken zou worden wie voor de kosten zou opdraaien.

In dit hele proces daagde ik iedereen zo'n beetje uit, gooide er wat principiële discussies tegenaan en raakte hevig geëmotioneerd als het te lang dreigde te gaan duren. "Jullie mogen best nadenken, maar dat mag niet ten koste gaan van het jongerenwerk". Met dat jongerenwerk had ik een kaart in handen die altijd won, dus ik gebruikte hem.

Tijdens de verbouwing gebeurde het natuurlijk, dat de partijen botsten. De verbouwers hadden toch andere ideeën en wilden ons overhalen tot verandering van plan. Dit leidde af en toe tot verhitte discussies en ik werd vaak geplaatst in een positie tussen de partijen. Ik wist dat de ruimte eruit moest gaan zien, zoals wij dat wilden, maar ook dat we onlosmakelijk met het wijkhuis verbonden waren. De mensen die de verbouwing deden, moesten ook hun eigenwaarde houden, want na de verbouwing moet je ook met elkaar verder en een goede buur is beter dan een verre vriend.

Ik werd gezien als verantwoordelijke van het project ( beeldvorming in onderhandelingen) en dus voor de communicatie. Dat hield in dat ik wel eens trager dacht dan mijn achterban. Ik was af en toe bereid iets in te leveren om de grote lijn te behouden.

De beheerders zijn heel zuinig op hun buurthuis en hebben bepaalde ideeën over de bar. Wij wilden de tegels rood ingevoegd en afgezet hebben. Dat steekt mooi af op witte tegels. Toen Mario dat vertelde tegen de beheerder ontplofte die zowat. " Het is toch geen rock'n'roll tent." Van het een kwam het ander, de deur was slecht geveerd, Mario was eigenwijs, je moet niet denken, dat je hier alles te vertellen hebt. Nou ja, de hele lading.

De beheerder gooit kwaad zijn kwast neer en stapt op. Zijn collega ( niet vies van een beetje stoken) belt mij en geeft het verhaal uit de tweede hand. Dat loopt zover op dat hij zegt: " Mario eruit of wij". Ik spreek af dat ik zo langs kom en bedenk eerst even wat ik zal doen. Ik licht in de wandelgangen de top van de S.W.O. in en die zeggen dat ze zullen helpen mocht het verder escaleren.

Eerst even kijken bij mijn maten. Wat lacherig gepraat over het voorval en afgesproken, dat ik zal kijken of de brand te blussen is. Anders maar niet.

Ik weet natuurlijk, dat het niet alleen die verf is. De beheerders hebben het gevoel, dat ze de controle over een deel van de tent verliezen en zoeken mogelijkheden hun macht te heroveren. Zij voelen zich nauw verbonden met 'hun' tent. In dit soort gesprekken gaat het echter niet over die achtergronden, ze ontkennen dat er sprake is van macht. Dus nadat de eerste stormen zijn uitgewoed, vraag ik of de werkzaamheden niet weer gewoon opgepakt kunnen worden. Laat dat voegen dan maar zitten.

Na wat gesputter ( "ik werk niet meer met Mario") en wat gepraat ging iedereen toch weer aan de slag. Mario was niet gelukkig met de regeling. Het was een principezaak en hij voelde zich terug gezet. Hij voelde er veel voor alleen te verbouwen.

Aan deze hele affaire is een gesprek gekoppeld over de doelen die we hadden, hoe bereiken we die. Mijn rol in de onderhandelingen en welke rollen anderen moesten spelen om de doelen te bereiken. Mario begreep dat allemaal, maar het bleef een doekje voor het bloeden.

Het lukte ons om met geringe concessies de ruimte eind oktober in gebruik te nemen. De jongeren kwamen verwonderd binnen, voor de meeste bezoekers was zo'n interieur onbekend. Ze waren gewend aan café interieurs en zagen nu een lichte ruimte met treinstellen en: " Waar is de disco?"

Dat waren vooral de jongeren die in de eerste maanden ook al binnen waren geweest. Er kwamen echter ook meteen jongeren die toen

maar een keer binnen waren geweest. Met name door de nieuwe aanpak (interieur en muziek) bleven ze nu hangen. Lang genoeg om er een praatje mee te maken, zodat ze een volgende keer weer eens binnen liepen.

Daarnaast had de jongerenpastor een straatgroep aangedragen. Ze konden nergens heen en wilden graag een besloten groepsactiviteit. In principe waren we daar niet wild van. De ruimte moest vooral open zijn, maar dan zouden we dit soort groepjes al direct niet meer binnen krijgen.

We besloten om gedurende een maand de jongeren wat aan de ruimte en ons te laten wennen. We hoopten, dat ze dan ook op andere momenten binnen zouden lopen en dat hun activiteit snel een minder besloten karakter zou krijgen.

Na vier weken besloten we in onderling overleg de tent gewoon open te doen. Daarna viel de straatgroep uiteen. De jongens waren bang voor de oudere jongens en bleven weg, de meiden bleven hangen en gingen op in het geheel. In totaal maakten er in die fase ongeveer 100 jongeren per week gebruik van de ruimte.

De vrijwilligersgroep was ondertussen uitgebreid met vier vrouwen. Direct uit de vrienden en kennissenkring gerekruteerd. Vrouwen geven een ander beeld aan een jongeren centrum en lijken zich gemakkelijker te kunnen richten op de afdeling "meiden". In Oosterhout gebeurt erg weinig aan meidenwerk en dat probeerden we te doorbreken. Hiermee wil niet gezegd zijn, dat de mannen dus maar niet met meiden werken. Ikzelf vind het prettig om met meiden te werken en het gaat me zelfs niet slecht af, maar er zijn zaken, die meiden liever met vrouwen dan met mannen bespreken. Het is bij ons allemaal mogelijk.

Zo, de tent was klaar. Er waren jongeren en vrijwilligers, nu de opening nog. We dachten aan een driedaags evenement. We wilden meerdere activiteiten opzetten, zodat de werving op een breed publiek kon worden gericht. We konden de mogelijkheden van de ruimte en van jongerenwerk laten zien. Grotere bekendheid bij mogelijke doelgroepen, mogelijkheden om relaties op te bouwen of aan te gaan en ideeën op te doen voor de toekomst. We gingen er vanuit dat er vooral contacten gelegd zouden worden met meiden (meisjes is ook zo'n woord) om na te gaan of het meidenwerk opgezet kon worden.

Voor de driedaagse namen we 3 ingangen:

- Strips en tekenfilms op vrijdag
- mode, grimeren en sieraden op zaterdag
- muziek op zondag

De thema's zouden niet te overheersend zijn, wel alom aanwezig. Ik



had het idee dat het anders een te druk programma zou worden, waar de jongeren niet onderuit konden. Ik vind het altijd prettig als er een moment van rust is of een plaats om te schuilen voor de informatie. Dus niet te vol plannen, luchtig houden en af kunnen wijken.

De persoonlijke benadering lijkt een toverwoord maar bij mij werkt een affiche slecht, waarom zou het bij anderen wel werken? Een praatje of een vraag doet bij mij meer. Straatwerk; we hadden er in de eerste maanden al wat ervaring mee opgedaan en het bleek een goed wervingsmiddel. Om bekendheid te geven aan het openingsweekeind werd dit middel dan ook ingezet, naast affiches en krantenartikelen. Dit maal gingen we op sjouw met een enquête. De vragen besloegen de terreinen vrije tijdsbesteding en groepsgebondenheid. We hadden echter ook een folder bij over de opening van "Tussenstation" en gaven informatie over het jongerencentrum en de opening. De enquête diende dus ook als houvast vooral voor de mensen die niet zo goed wisten hoe een gesprek op straat te beginnen.

De enquête was al een oud idee dat we niet hadden uitgevoerd in de eerste maanden. Nu konden we echter bogen op wat ervaring en ik had wat literatuur gelezen over straatinterviews. Daardoor kon ik een plan maken en wisten we allemaal wat de bedoeling was van de interviews. Eerst zouden we een paar proefinterviews doen en dan aan de hand van de nieuwe ervaring de vragen eventueel bijstellen.

Maarten en ik gingen die vrijdagmiddag het winkelcentrum in; op zoek naar de doelgroep. Maarten wilde graag met mij om wat ervaring op te doen met de enquête. Al gauw zagen we een groepje jongeren: drie meiden en een jongen. Nadat we vriendelijk hadden gevraagd of we ze wat mochten vragen over hun vrijetijdsbesteding en het waarom van die vragen hadden uitgelegd (zicht krijgen op uitgaan, welke dagen vervelend zijn e.d.) begonnen we.

De antwoorden waren zo divers dat we ter plekke besloten de lijst alleen als richtlijn te gebruiken. Dus een praatje maken, af en toe spieken en denken "O ja" die vraag, het foldertje slijten en wegwezen. De anderen hadden dezelfde ervaring en daarom spraken we af op de achterkant een indrukkenverhaal te maken. Dus de groep zag er zo uit, hield zich daar op, was enthousiast, niet gemotiveerd e.d. Zodoende kregen we verhalen die wat gekleurd waren.

Eigenlijk werd de hele enquête bijgesteld, maar dat werd niet als een misser ervaren. Bijstellen geeft juist mogelijkheden beter vat te krijgen op de materie, flexibel met iets om te gaan. Het bleek trouwens, dat sommige jongeren zo weinig gemotiveerd waren, dat alleen de lijn van het interview hen aan het praten zette. De interviewers hadden een

grote mate van zelfstandigheid. Het werd een gericht interview.

*De werker moet nadenken hoe hij zich gaat presenteren, hoe hij zijn doelstellingen overbrengt, en hij zal een strategie moeten bedenken over welke informatie hij precies wil hebben, hoe hij daar om gaat vragen, en welke gunstige of ongunstige factoren de bereidwillige medewerking van de respondent kunnen beïnvloeden ( Henderson & Thomas p.107)*

Op deze manier en door folders bij scholen te verspreiden, raakten we er 950 kwijt. Daarnaast maakten we gebruik van mensen die wat aanzien genoten en die in het openingsweekend mee zouden werken.

Roger is een jonge deejay en goed bekend bij een grote groep jongeren. Daarom besloten we hem op vrijdagavond en zondagmiddag de disco te laten draaien: hij zou het gewenste publiek trekken. Hij zorgde echter ook voor verspreiding van 300 folders op zijn school. Succes verzekerd.

Het openingsweekend moest een klapper worden!

### ***Het openingsweekend***

#### Vrijdag

Voor de vrijdagmiddag activiteit hadden we een hoop stripverhalen gekocht, was er doorlopend een video met tekenfilms en liep er een jongere rond die zelf strips maakte en anderen daarbij hielp. Het programma was bedoeld voor 12 tot 14 -jarigen. Daarnaast hadden we de ruimte open gesteld voor belangstellenden. Iedereen zou kennis kunnen maken met de ruimte en de mensen die er werkten. De vrijwilligersploeg was zoals elke dag compleet, zodat de gezichten bekend werden. Daarnaast hadden we een algemeen onderdeel. Het jongerenblad "Zone 3" had een stand betrokken, de muziek stond aan en de bar was open. Het was een beetje een zenuwenmiddag. Pas laat in de middag kwamen er wat jongeren binnen. Uit angst dat er niets zou gebeuren had ik 's middags nog gauw folders verspreid op scholen en op straat en was er snel een vlag gemaakt om te laten zien waar de ruimte was. Het bleef echter rustig

Vrijdagavond was er new-wave disco. Er kwamen inderdaad veel jongeren op af, kennissen van de deejay, maar ook een van onze straatgroepen ( totaal 20 tot 25 jongeren) en talloze onbekenden. Totaal zullen er zo 'n 100 jongeren geweest zijn. Het werd een swingend feest, waar we veel contacten konden leggen, veel informatie over het centrum kwijt konden, maar ook samen dronken werden.

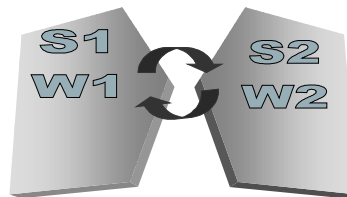
We daagden de genoemde straatgroep op een bepaald moment uit om de volgende dag met de kater in de kop, thee met beschuit te komen drinken onder het motto: Alleen voor beschuit kom ik eruit. Het was een feestavond, waar later nog vaak over gepraat zou worden.

*het ontwikkelen van collectieve ervaringssamenhangen vormt de basis voor iedere vertrouwensrelatie<sup>2</sup>*

### Zaterdag

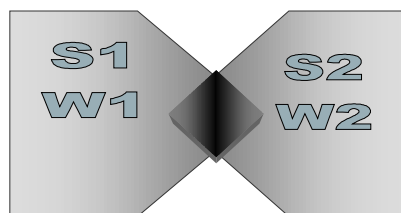
Zodoende was er zaterdagochtend een groep van 25 jongeren, die onder het genot van een beschuit met muisjes of kaas de ervaringen van de vorige dag uitwisselden. Het was een bestendinging, vastleggen van goede betrekkingen en gemeenschappelijke ervaringen. Het werd het begin van relaties tussen vrijwilligers en deze groep jongeren. Was er eerst weinig gemeenschappelijks

#### Snuffelen



door de kennismaking ( swingen, muziek, kletsen) kwam er meer zicht op elkaars werkelijkheid.<sup>3</sup>

#### Connectie



De modeactiviteit van zaterdagmiddag was helemaal gepland. We hadden een aantal meiden gevraagd samen met ons een modeshow op te zetten. Van het begin tot het einde. De argeloze bezoeker zou getuige kunnen zijn van de gebeurtenissen achter de schermen. De ruimte was helemaal veranderd. Het biljart werd een kap- en

grimeertafel, de dansvloer werd een 'catwalk', de stand werd bezet door een textielverf en oorbellenmaakster. In een andere ruimte werd kleding gemaakt van 'afval'. De dames die de modeshow zouden lopen, werden voor het oog van iedereen opgemaakt, gekapt, aangekleed, zodat het proces te volgen was. Om 16.00 uur zou het eindigen in een modeshow.

Het was wederom een drukte van belang, zo 'n 100 personen, waaronder enkele ouders (10). Buiten het feit, dat de kapster niet op kwam dagen en er dus even geïmproviseerd moest worden, verliep de dag als gepland.

Eén van de doelen was het onderzoeken van mogelijkheden voor meidenwerk. Wij gingen dan vooral uit van new-wave mode en dus van meiden die daar vooral in geïnteresseerd waren. Al snel bleek echter, dat we te doelgroepspecifiek hadden gedacht.

Een paar meiden van onze oude doelgroep zaten chagrijnig op een bank. Op mijn vraag: "Wa kikte liluk?" (wat kijk je lelijk), kwam een stortvloed van kritiek. Wij hadden beloofd, dat ze mee mochten doen en nou kon dat niet. Ik raadde hen aan alsnog te kijken of ze mee konden doen maar dat was al te laat, zeiden ze.

Mijn antwoord daarop was, dat als ze het niet probeerden, ze dan ook niet verder moesten zeuren. Je moet eerst proberen! Ik stuurde ze naar Annie en Dianne en natuurlijk konden ze meedoen. Even snel kleren halen en dan konden ze erbij; Toen zo gehaast wegliepen, staken ze hun tong uit naar mij. En sinds die tijd kan Dianne geen kwaad meer doen bij de meiden en zitten ze op de meidenclub vanaf het begin.

## Zondag

We hadden voor de zondagmiddag een band, een disco, videoclips en een *electric boogie club*. Voor de band en de boogie club hadden we de grote zaal van het wijkhuis geleend. De rest was in de eigen ruimte. Zodoende konden de jongeren wat op en neer lopen. Als de band niet interessant was, kon je naar de disco en als het allemaal niets was, was die electric boogie club nog spectaculair ook. Zo'n opzet maakt ontsnapping mogelijk. Je hoeft niet te blijven luisteren, je kunt weg zonder dan ook meteen het pand te moeten verlaten. De electric boogie club bleek veel mensen te trekken.

Zo'n 150 tot 175 jongeren keken ademloos naar de boogiërs, maar zodra de band begon bleef er na vijf minuten maar een groep van 25 personen over. De rest spurte naar de disco en video. Later kwamen er dan toch weer groepjes terug om te

kijken en weer weg te gaan.

Al met al keken we zondagavond moe maar voldaan terug op een geslaagd openingsfeest. We voelden alleen nog de sfeer en al te diepe beschouwingen werden niet gemaakt. De informatie moest eerst op de plaats gaan zitten, dan keken we weer verder.

### ***15 december 1984 - april 1985***

#### De aanloop

We hadden bij de straatgesprekken en tijdens het openingsfeest veel gesprekken gevoerd met jongeren. De informatie die opgedaan was, was divers.

Ik splitste die informatie in verschillende items.

- Informatie over achtergronden, milieus, leeftijden, scholen, hobby's, muziekvoorkeur en dergelijke,
- informatie over groepssamenstellingen, rollen die verscheidene jongeren speelden (leiders en clowns)
- informatie over waarden en normen, rivaliteit onder groepen
- informatie over de waarde van de ruimte en de vrijwilligers
- informatie over activiteiten, mogelijkheden om aan te sluiten.

In onze gesprekken lette ik vooral op deze items. Waar de anderen enthousiast vertelden over een gebeurtenis, probeerde ik die gebeurtenis af te zetten tegen die items. Voor de anderen was het vaak vooral leuk wat er gebeurd was, voor mij was het werken om een globaal beeld, dat ik al had, verder in te kleuren met beelden van de anderen. Dit was van belang om op termijn nieuwe zaken te kunnen plannen, te weten welke jongeren er kwamen, hoe daar op aangesloten kon worden.

Ik probeerde structuur aan te brengen in de informatie. Hierdoor kregen de anderen een breder zicht op de zaak. De koppeling van ervaringen zette alle informatie in een ander licht. Zo werden gezichten of namen begrippen, waar een leven achter zat. Ik vond het belangrijk dat we die begrippen in een context konden plaatsen.

Onze gesprekken waren rommelig en het ene voorval knalde over het andere en ik probeerde de afstand te bewaren en de zaken wat abstract te benaderen. Ik zette ze af tegen de doelen die ik nastreef zoals relatie-opbouw en werken aan zelfbeheer.

Annie had een groot deel van de vrijdagavond zitten kletsen met een jongen van 14. Uit haar verhaal bleek in ieder geval dat ze een zwak voor hem had. Ik vroeg haar wat hem zoal

bezighield, bij wie hij hoorde, hoe zijn positie was en Annie was daar kletsend achter gekomen.

Hij kende veel mensen, veel jongeren gingen op een vriendschappelijke manier met hem om. Dat hadden we allemaal waargenomen en het praten over die jongen leverde de gedachte op, dat het een van de jongeren kon zijn die later de tent mee zou kunnen draaien. Wat eerst een individuele gedachte was: "het is een leuk ventje" werd nu geplaatst in een context:

“ hij kan ook leren de tent te gaan draaien of daarbij te helpen”.

Mijn uitgangspunt is dat jongeren op termijn zelf hun tent moeten draaien, want het is hun ruimte. We moedigden dit soort contacten aan o.a. om uit te zoeken wat een jongere kan, welke kant hij of zij opgaat. Daarnaast merk ik dan op, dat de inhoud van gesprekken met jongeren vaak antwoorden geven op deze vragen en dat we daarop gespitst moeten zijn.

*Natuurlijk beweren we niet dat jongeren zonder meer in staat zijn alle mogelijke voorzieningen te runnen. Maar we vinden wel dat werkers voortdurend gericht moeten zijn op het zoveel mogelijk betrekken van jongeren bij het beheer van voorzieningen, om eventueel te komen tot het volledig overdragen van dat beheer.*<sup>4</sup>  
( p.19)

Hoewel de informatie in december erg vers was, besloten we direct door te gaan met de vrijdagavondactiviteit. Om te voorkomen, dat zo'n activiteit verwaterde, besloten we zonder uitgebreid overleg de eerstvolgende vrijdag weer open te gaan. Het wijkhuis - in ieder geval de beheerders- waren er niet wild van. Rond de kerst was het hele wijkhuis dicht, maar ik kon de activiteit verkopen en na wat druk hier en daar kregen we een sleutel van de toiletten ( de jongerenruimte wordt afgesloten als er geen beheerders zijn en het alarm gaat aan).

*Vrijdagavond werd de Wave-werk activiteit.*

Tijdens het openingsweekend was er vooral door de vrijwilligsters onderzocht of er behoefte bestond aan een meidenclub. Er was vooral veel aandacht aan besteed tijdens de modemiddag. De meiden die geïnteresseerd waren, werden genoteerd. We hadden meerdere redenen om het meidenwerk apart te benaderen. De meeste jongerencentra waren jongenscentra en in Oosterhout gebeurde weinig aan meidenwerk. Vooral door het 'hanen' gedrag van jongens bleven veel meisjes weg uit de centra. Een achtergebleven doelgroep dus. Daarnaast trek je *met* vrouwen meer publiek.

*Centra waar veel meisjes komen, liggen goed in de markt.*  
( Noorda, Veenbaas etc. p. 143)

Daarom waren we vanaf het begin vrouwgericht. Ik vind het ook veel leuker om in een ruimte zowel jongens als meisjes te zien en mede door het meidenwerk komen er ook op normale openingstijden meiden (ook hun ruimte).

De verwerking van de informatie gebeurde dus gaandeweg, steeds weerkerend. Iedere week kwamen we terug op bepaalde items, informatie werd toegevoegd en ik voorzag die informatie van nieuw commentaar als het om bovengenoemde items ging. Andere leden van de groep gaven op andere terreinen informatie. Zo kon Mario alles vertellen over hoe men het beste achter een bar kon werken. Ik kwam terug op signalen die opgevangen waren, checkte bij vrijwilligers en doelgroepen of de signalen klopten, toenamen of afnamen en liet af en toe een ballonnetje op.

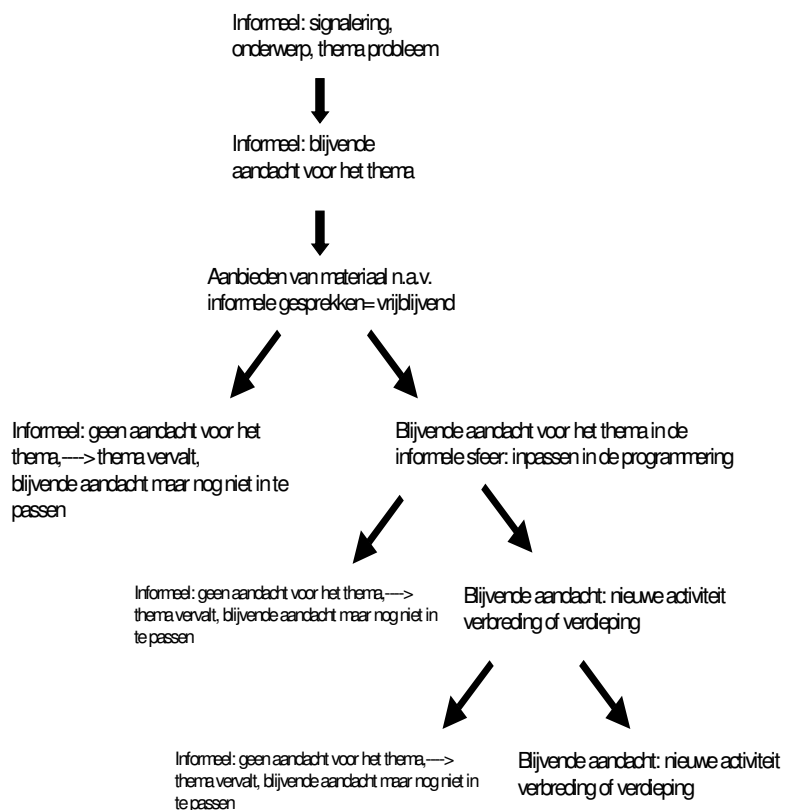
Een grote groep jongeren vond het bandje op zondag maar niks. Dat was toch geen muziek? Hun muzikale voorkeur bleek een andere te zijn. In de gesprekken die daarop volgden, kregen we niet alleen informatie over die voorkeuren, maar ook over hun bestedingpatroon. De meesten konden niet veel platen kopen, dus waren ze genoodzaakt veel op te nemen. Ik bood aan voor enkelen wat op te nemen en na verloop van tijd kwamen ze er zelf om vragen.

In de vrijwilligersgroep bespraken we dit soort signalen en ik had het idee dat een actief kopieerbeleid van belang is voor onze doelgroep. We vinden een vorm: We kopen platen voor het jongerencentrum en kopiëren die tegen een kleine vergoeding. Van het potje dat we zo krijgen kopen we weer nieuwe platen.

Bij de aankoop van platen houden we wat (niet teveel) rekening met de wensen van de jongeren. In de gedachte van de opzet van het jongerencentrum hoort muziek bij de grensverleggende middelen. De jongeren maken ook kennis met andere dan de hun bekende muziek, dus houden we de plaatinkoop (nog) aan onszelf

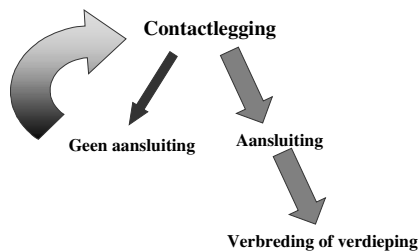
Dit soort nachecken gebeurt eigenlijk continu. Het kan het begin zijn van een plan of van een activiteit.

## Opbouw in programmering



Versimpeld ziet die opbouw er dan als volgt uit:<sup>5</sup>

## Aansluiting zoeken





Door informatie-uitwisseling en overleg kwamen we zo op verscheidene activiteiten. De rol van de bezoekers houdt dan eigenlijk in dat ze signalen uitzenden in gesprekken met de vrijwilligers of in hun gedragingen. Als er volgens ons iets leuks mee te doen viel, dan werd het verder uitgediept.

De banken werden onderbeklad met viltstiften. Graffiti in huis. Het werd steeds erger en wij waren hoogst ongelukkig met die handtekeningen op de banken. Daarom gingen we denken om dat zoveel mogelijk in de klauw te houden. We hadden verscheidene gesprekken met jongeren. Ze deden nogal vaag over hun handtekeningen. Waarschijnlijk bang dat wij iets zouden doen als we wisten wie welke handtekening had. Na enige tijd begonnen we wat dingen voor te stellen. Een plaat tegen de muur, zodat je daar al je kunsten op kwijt kan, wellicht een hele muur e.d. Op een bepaald moment was het zover. Enkele vrijwilligers hadden een muur besproken voor de kunsten. Ik was er huiverig voor.

In een mum van tijd kwamen er spuitbussen uit de zakken en begon iedereen lustig op de muur te spuiten.

's Avonds was er van onze mooi grijze muur niets meer over. Hij was helemaal goud gespoten. Het was geen gezicht, dat vonden de meiden ook en die maakten de muur weer netjes grijs tijdens de meidenclub.

Daardoor ontstonden de dag erop weer discussies met de verfspuiters. Sommigen waren het ermee eens, anderen niet. Wel zagen ze de noodzaak om daar toch eerst over na te denken en dan pas weer te kladden.

De meidengroep was een langlopend project. Iedere week zou de groep draaien. In de aanloop had ik verschillende gesprekken met de vrijwilligsters over het meidenwerk. Vooral over de uitgangspunten en de plannen. Het meidenwerk moest volgens mij een deel vormen van het totale centrum, dus niet iets geheel anders. Het zou uit moeten gaan van relatie-opbouw, dus ben maar gewoon jezelf en praat er regelmatig over. Er moest worden gewerkt in een ontspannen sfeer, er zouden wat neutrale activiteiten worden aangeboden en aan de hand van de informatie, die los zou komen, zou verder gekeken worden. Probeer bedreigende activiteiten te voorkomen!

Een van de vrijwilligsters wilde de eerste keer een groepsgesprek houden, een voorstellingsrondje. De meisjes (12 tot 17 jaar) zouden elkaar dan wat leren kennen. Ik wist dat er tijdens de werving verschillende meiden waren aangesproken. Ik twijfelde of ze zo 'n aanpak allemaal wel op prijs stelden.

Spreken in het openbaar is één ding, maar met vreemden die rivalen kunnen zijn; dat leek me helemaal wat. Het leek me het beste om "in

te grijpen". Ik belde de vrijwilligster op en heb met haar een half uurtje gekletst over cultuurverschillen tussen de meiden onderling en haar, over de verschillen in manieren van communiceren e.d. Het leek mij nodig om 'rustig' iedereen wat aan elkaar te laten wennen: "Laat ze wat in hun eigen veilige groepje, probeer wat contacten te leggen en activiteitjes te plannen. Kijk of er gezamenlijke belangen zijn." Gevolg van mijn ingreep was, dat de eerste avond veel opener was: een kop thee, wat kletsen aan de bar en een activiteit plannen voor over een aantal weken die erg leefde: kleding maken en schminken voor carnaval. Deze activiteit refereerde ook aan hun eerste kennismaking met het begrip meidengroep: de modemiddag.

### De open dagen

Naast de vaste activiteiten, bleven we bezig met de opvang. We waren vier dagdelen open voor in en uitlopen. De ruimte wordt dan gebruikt door jongeren van 11 tot 17 jaar. De begeleiding zorgt voor thee, muziek en een babbeltje. Die begeleiding bestaat bijna per definitie uit twee personen. De een zorgt voor de voorzieningen en de ander snuffelt wat rond, kijkt mee naar de t.v. , biljart wat of speelt politie-agentje. Dit laatste trachten we te voorkomen, maar soms lukt dat niet. Vooral op woensdagmiddagen is het feest. De meeste jongeren zijn dan zo uitgelaten, dat de begeleiding er de handen vol aan heeft. Door die aandacht gaan ze dan vaak nog meer klieren, krijgen ze nog meer aandacht. Het is dan bijna onmogelijk zo'n proces te stuiten. Hoe meer je achter hen aanzit, hoe leuker het is.

Veel vrijwilligers balen daarvan, maar weten niet hoe ze ermee om moeten gaan. Het werk is leuk als iedereen vriendelijk is, als je kunt praten met elkaar, een beetje klieren mag. En dat heb je nou net niet in de hand, vaak proberen jongeren iets verder te gaan dan je grens en dan moet je *afwegen* wat je het best kunt doen.

Maarten draait vaak op woensdagmiddag en het is al een paar keer gebeurd, dat hij een tijdje alleen stond. De jongeren zijn dan vaak baldadig. In het begin probeerde Maarten in te grijpen, maar dan haalde hij alleen nog meer ellende op zijn nek. Hoe harder hij ingreep hoe meer ellende hij kreeg ( vgl. meer van hetzelfde:<sup>6</sup>)

Daarom nam Maarten een ander gedrag aan. Hij bleef lekker achter de bar en liet de jongeren lekker uitrazen. Om 17.00 uur gaan ze netjes naar buiten en de worgmiddag is voorbij.

Vanwege zijn nieuwe houding, kreeg hij eerst nog wat commentaar. Maarten kon geen orde houden en het was altijd een puinhoop, maar nu hun gedrag minder effect oplevert, worden de meeste jongeren rustiger.

Maarten heeft minder last en kan de tijd, die hij normaal

gesproken investeerde in achtereenvolgende omzetten in gesprekken aan de bar en relatie-opbouw. Hij heeft niet het gevoel dat hij faalt als het weer eens uit de klauw groeit en dat had hij eerst wel.

De discussies in de begeleidingsgroep gingen vaak over dit soort verschijnselen. Waar ligt je grens, tot waar kunnen ze gaan? wat zijn de sancties, krijg je dan geen moeilijkheden met de andere vrijwilligers?

*In het algemeen geldt, dat je autoriteit moet gebruiken wanneer je grenzen bereikt zijn vooral je eigen grenzen. Je moet jongeren durven confronteren met hun eigen gedrag, niet alles pikken: uiteindelijk zelf af durven taaien (eigen ruimte) of de tent sluiten (Franssen, p. 170)*

De open dagen dienen echter vooral om open te zijn, contacten te leggen en te onderhouden, oren en ogen open voor nieuwe ontwikkelingen. Gesprekken voeren over allerlei voorkomende zaken en te laten zien wat voor mogelijkheden er zijn als het gaat om activiteiten, ondersteuning of hulp.

Het gaat erom dat jongeren zich veilig voelen. De controle is minimaal. De relaties die opgebouwd worden werpen al snel vruchten af

Al na enige tijd vinden sommige jongeren het leuk hun 'favoriete' begeleider te helpen. Zo vindt een jongen het leuk boodschappen te doen voor ons. Vorig jaar hadden we dat niet hoeven te vragen. We zouden een grote mond hebben gekregen:

"Doe het zelf maar, ik ga niet lopen voor jou"

Je werkt naar een relatie toe waarin jongens bijvoorbeeld minder de druk voelen om alleen maar stoer te zijn

Een meisje vindt het leuk om achter de bar te helpen, thee te zetten en in te schenken. In dit geval laten we het toe, terwijl we ten aanzien van jongens erg voorzichtig zijn om ze achter de bar te laten (in verband met machtsposities). Eerst kwam het meisje alleen achter de bar als de vrijwilligster er was waar ze een goed contact mee had. Nu gebeurt het ook als de anderen erachter staan.

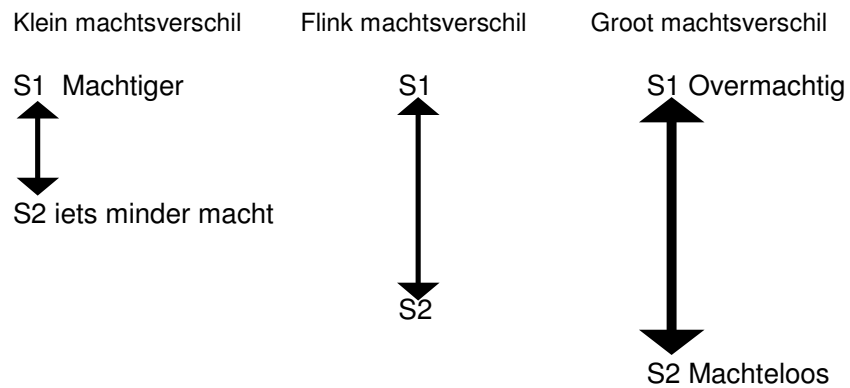
We bespreken de voor- en nadelen van het betrekken van jongeren uitgebreid. In het verleden zijn er veel jongerencentra stuk gedraaid op te snelle overdracht.

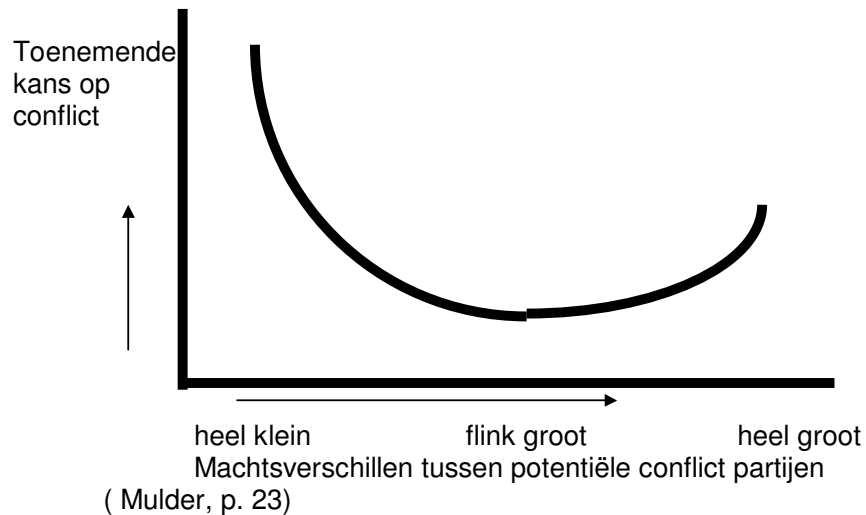
De meeste uit de doelgroep gerekruteerde vrijwilligers hadden of te weinig macht en werden uit de tent gepest of teveel macht, waardoor ze andere groepen jongeren buiten hielden.

*Voorwaarden voor conflicten:  
Voorwaarde 3: Schaarste aan macht; de machtsverdeling,  
relatief en extreem grote machtsverschillen in het  
desbetreffende sociale systeem<sup>7</sup>*

Wij hadden een flink machtsverschil en waren niet rap met overdracht. Voor iemand erbij betrokken wordt, kijken we goed of het wel kan, praten we erover. Dit geeft duidelijkheid over de verantwoordelijkheden. Zowel naar het wijkhuis als naar de doelgroep, hielden we de macht over het project. Daardoor verminderde de kans op conflicten.

### **Machtsverschillen en conflict**





We vroegen ons dan af wie we waarbij zouden betrekken: informele leiders liggen voor de hand, ze zijn duidelijk aanwezig en hebben overwicht op de groep. Daardoor zijn ze ook gevaarlijk. Als je ze zonder meer een belangrijke positie in laat nemen, kunnen ze teveel macht krijgen of denken, dat ze macht hebben ( hanig gedrag) . Op termijn kan zoiets zich tegen je keren. Daarnaast neem je dan de andere jongeren niet echt serieus, zij hebben evenveel recht op aandacht als de informele leiders.

*Ook moet je de aandacht voor individuele groepsleden zo eerlijk mogelijk verdelen, zodat bepaalde mensen zich niet minder belangrijk of verwaarloosd gaan voelen ( Franssen, p. 155)*

*Het gevaar van een te sterke aansluiting bij de 'top van de groep' is niet denkbeeldig. Het kan betekenen dat je voor groepsleden die lager in de rangorde staan niet meer toegankelijk bent. Voor die mensen is dat soms een hernieuwd bewijs van hun onmachtige positie. De werker zal moeten proberen te komen tot een zo groot mogelijke betrokkenheid met alle groepsleden en tot een zo gelijkwaardig mogelijke verdeling van zijn aandacht. ( Noorda, Veenbaas....p. 33)*

Daarnaast hebben we verscheidene bezoekersgroepen, die elkaar normaal gesproken niet geweldig verdragen. De uitersten worden gevormd door een straatgroep 'graffiti', fanatieke Feyenoord aanhangers en "import" van 14 tot 18 jaar, en een groep Ajax fans van 13 tot 15 jaar uit Oosterhout zelf. De vrijwilligers hebben zo hun voorkeuren, hoewel iedereen wel met iedereen optrekt. Toch zijn er

weleens problemen. Aan wie geef je aandacht, wie betrek je bij de organisatie, stoot je de anderen dan niet voor het hoofd? Om dat goed te laten verlopen en die aandachtsvraag geregeld terug te laten komen, bespreken we wie goede contacten heeft met welke groep en wat er gedaan kan worden om die band te verstevigen.

Een jongen van de Feijenoord groep is op straat gepakt door een rivaliserende groep uit een andere wijk. Ze hadden eigenlijk een ander moeten hebben, maar deze jongen ligt nu in ziekenhuis.

Het is vlakbij gebeurd en ik weet dezelfde avond het hoe en waarom. Ik weet ook dat Kees en Maarten vrij veel met die groep optrekken en er meer mee kunnen dan met andere groepjes.

Daarom licht ik Kees de volgende dag in en raad hem aan om een bezoekje aan de jongen in het ziekenhuis af te leggen. Hij zal samen met Maarten gaan.

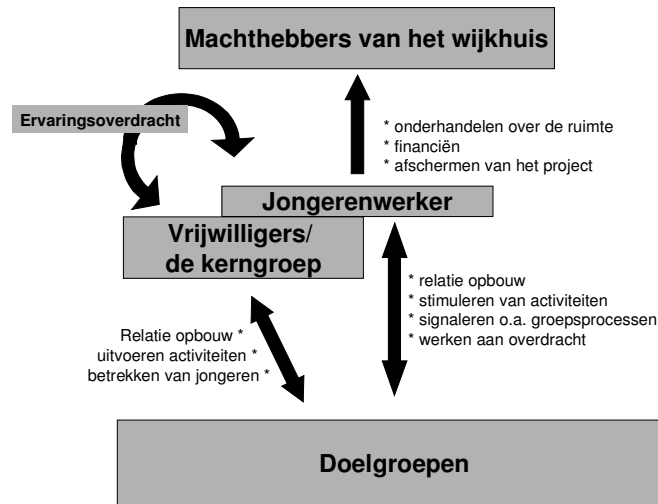
Na het ziekenhuisbezoek hebben ze beiden het gevoel dat dat goed is geweest. De patiënt was verheugd en had hen verteld wat er precies was gebeurd. Ook konden ze aan het ziekbed enige geruchten ontzenuwen (namen van mensen die hem gepakt zouden hebben).

De rest van de groep praat na dit bezoek regelmatig met Kees of Maarten over hun kameraad.

Ik probeer zicht te blijven houden op de totale ontwikkelingen in het centrum en constateer dat er nu sprake is van stabilisering en een bepaalde continuïteit.

### ***Samenvatting***

In het uitvoerend werk met vrijwilligers en jongeren in het wijkhuis probeerde ik ruimte te scheppen voor het uitvoerend werk. In eerste instantie heeft dat te maken met het verkrijgen van een ruimte, maar later vergt de voortgang, de continuïteit van het project meer. Als werker heb ik vooral ervaring met direct werk met jongeren, kan ik ontwikkelingen in groepen in de gaten houden en heb ik de macht het project te beschermen tegen de buitenwereld. Globaal zou ik ten aanzien van het uitvoerend werk in het jongerencentrum de volgende schets kunnen maken:



Dat uitvoerend werk was bijna onlosmakelijk verbonden met het ondersteunende werk naar de kerngroep en de individuele vrijwilligers. Hoewel het een proces is van **wederzijdse beïnvloeding**, zal ik trachten in hoofdstuk 2 verder in te gaan op de ondersteunende functie in dit geheel.

## Hoofdstuk 2 Ondersteuning

Zoals uit voorgaand hoofdstuk zal zijn gebleken, had ik duidelijke ideeën over hoe het niet moest. Ik had ervaring opgedaan in het uitvoerend werk met jongeren en kreeg nu de 'kans' die ervaring te gebruiken bij het opzetten van een jongerencentrum. Ik wist dat het opzetten van een jongerencentrum bemoeilijkt zou worden als ik moest werken met mensen die een andere opvatting hadden. Ik zocht dus mensen die ik op grond van een taak/ inhoud in kon zetten en die capaciteiten hadden die taken uit te voeren. De zeggenschap over het project moest binnen die groep liggen, waar ik een belangrijke 'input' had. Anders had het volgens mij weinig zin; we zouden in dezelfde fouten vallen als velen voor ons.

In de eerste gesprekken praatten we over wat ons te wachten stond. Het uitvoerende werk met jongeren stond centraal; verwachtingen werden uitgesproken en doelen bepaald. Een belangrijk uitgangspunt was dat we uitgingen van een complexe situatie, waar het grijpen naar een starre aanpak averechts zou werken. *Ingebouwde flexibiliteit* om adequaat met problemen om te kunnen gaan. Na een paar gesprekken was er duidelijkheid over de inhoud van het project en iedereen kende de plaats in de groep.

*Deze eerste fase wordt dan ook afgesloten, wanneer ieder weet waar hij aan toe is en ieder zijn plaats gevonden heeft in een (taak) structuur, die gericht is op de vervulling van de toekomstige groepsactiviteiten  
Na die eerste fase heeft men het gevoel "erbij te horen" en zijn ook de grenzen met de omgeving duidelijker geworden" <sup>8</sup>(p. 90)*

Er was geen behoefte om vooraf te praten over groepsprocessen en of we nou goed met elkaar overweg moesten kunnen. We tekenden voor een inhoud die ik opgesteld had. Zodoende werd ik de 'baas'. Door mijn ervaring had ik een bepaalde deskundigheid: ik wist hoe het project eruit moest gaan zien. Niet de uitkomst als totaliteit, maar wel de uitgangspunten. Uitgangspunten voor een creatief proces. Ik gebruikte mijn autoriteit voor een doelgericht handelen: macht als middel een doel te bereiken. Deze deskundigheden werden daarna meer naar derden gebruikt dan intern. Ik zette mijn macht in om een manier van werken veilig te stellen tegen de buitenwereld en als ondersteuning intern.

In veel centra had ik verstarring van de organisatie op zien treden. Door die kennis voerden we in discussies steeds informatie in om creatief met problemen om te gaan. Niet direct pakken naar bekende middelen, maar iets langer nadenken. Ik nam de tijd om *vooruit te lopen* op



ontwikkelingen en probeerde te *anticiperen* op nieuwe informatie. Door die informatie werd het ons mogelijk keuzes te maken uit meerdere oplossingen als een probleem zich aandiende.

*Daarbij dient het oplossingsproces complex en creatief te zijn;*

- *complex om er voor te zorgen dat verscheidene gegevens van uiteenlopend karakter met elkaar worden gecombineerd,*
- *creatief om ervoor te zorgen dat men niet te snel terugvalt op voor de hand liggende oplossingen.*<sup>9</sup> ( Alblas p. 51)

Het waren volgens mij noodzakelijke discussies om oplossingen te vinden. Ik bracht daarbij vaak informatie in vanuit ervaringen in het werken met jongeren, individuele hulpverlening met jongeren, kosten-baten analyses, ed.

Mario was zo kwaad op de beheerders ( blz. 5 ), dat hij een breuk met het wijkhuis zag zitten: " Dan maar alleen verder, dan kunnen we gewoon werken". Hoewel mijn kwaadheid de zijne benaderde, dacht ik toch iets verder.

- Totale onafhankelijkheid kon niet, de jongerenruimte zit vast aan het wijkhuis
- we zouden conflict op conflict krijgen en dat zou zoals altijd ten koste gaan van de jongeren.

Na een kort gesprek over deze zaken ging ik praten met de beheerders. Het gevolg is bekend: een kleine concessie. In de discussies die daarop volgden met de vrijwilligers nam ik stelling voor zo'n inhoud. Je moet geen kruit verschieten op een door posities bepaalde relatie. De stellingname gaat teveel vastzitten, zodat er niet meer inhoudelijk wordt gewerkt.

Om die stellingname te doorbreken, had ik meerdere mogelijkheden gezien: Vechten of onderhandelen. De uiteindelijke prijs was een kleine en die prijs woog op tegen de kosten die Mario moest maken:

" Het is toch in principe een jongerenruimte, wij begeleiden en wij zouden bepalen hoe of wat?" " Ja, ik snap dat het lijkt of we die gedachte verlaten en ook ik zou normaal gesproken knokken, maar dat is het niet waard".

In de onderhandelingen met de beheerders had ik mijn huid duur verkocht, het was een kwestie van touwtrekken, trachten te voorkomen dat er een nieuwe impasse ontstaat. Maar niet laten zien dat je dat tracht te voorkomen. Hoewel ik van binnen erg kwaad was ( een of andere flauwekul over een likje verf) bleef ik rustig. Door mijn macht ( S. W. O. achter mij) kon ik rustig afwachten. Ik wist dat overvragen van mijn kant polariserend zou werken. Dus ik liet de beheerders wat uitrazen en uiteindelijk

kregen ze een beetje gelijk. Ze waren tevreden, hadden hun eer gehouden en het werk werd weer opgepakt en uitgevoerd zoals wij dat wilden.

Na die hele affaire praten wij in de vrijwilligersgroep de hele zaak door:

- hoe bescherm ik het doel van het project
- waarom doe ik concessies?
- waarom vecht ik niet zoals altijd?
- waarom zou Mario wel vechten?
- hoe voelt het om tussen twee vuren te staan?

Deze gebeurtenis was erg belangrijk in het groepsproces, er kwam veel informatie over doelen, middelen en rollen. Informatie die ook in het werken met jongeren goed te gebruiken is.

Daarnaast werd duidelijk dat we een taak hadden en dat het uitvoeren van die taak niet altijd prettig is; maar de spanning maakt veel goed. Een volgende keer zouden we deze ervaring goed kunnen gebruiken om tot snelle gezamenlijke besluitvorming te komen. Een volgende keer zou ik in een andere positie zitten, dan hadden we een gezamenlijke ervaring.

In deze situatie liet ik duidelijk zien wat mijn positie was. Ik bescherm het doel van het project: niet alleen tegen de buitenwereld, maar ook tegen de binnenwereld. Onwetendheid is een groot gevaar. Sommige fouten kunnen fataal zijn. Ondersteuning betekent voor mij meer dan mensen laten leren door ze aan hun lot over te laten, ondersteuning wil ook zeggen bescherming. We hoeven niet allemaal in dezelfde valkuil te lopen. Als niemand had geleerd van de fouten die anderen hebben gemaakt, dan zouden we nu nog met een knots in de hand rondstappen. Nieuwe gezichtspunten moeten uitgetoet kunnen worden, maar dan moet je ze wel eerst gezien hebben, voorbeelden kennen.

Bescherming mag echter niet doorslaan. Een werker zit al snel in het patroon: *'ze kunnen er niets van, dus moet ik het wel doen.'* Voor de andere partij (zowel vrijwilligers als jongeren) kan dat gemakkelijk zijn. Ik wil mogelijkheden creëren om mensen te laten leren en ze langzaam los te laten. Een basis waarop niet elke fout fataal is, biedt mogelijkheden tot spelen, uitproberen, grenzen verkennen en overschrijden. Ik wil zo'n proces beschermen, zodat de creativiteit en de lol in het werk blijft, want zeker in het jongerenwerk is dat hard nodig.

## ***Ondersteuning in het omgaan met anderen***

De ervaring leert dat vrijwilligers in een jongeren centrum niet meer praten over doelen en middelen. De activiteiten in die centra blijven snel beperkt tot activiteiten voor de eigen kring. Zodoende dikt een centrum in<sup>1</sup>, er volgen hier en daar wat ruzies, iemand loopt kwaad weg, de rest blijft verslagen zitten. Allen onmachtig om te zien wat er gebeurt en onmachtig om adequaat in te grijpen. Niemand heeft grip op de situatie en dus laat iedereen de zaak voortkabbelen. Zo blijft er van actief vrijwilligerswerk weinig over, het wordt een bevestiging van het eigen leven.

Om dit te voorkomen predik ik **afstand**:

Vrijwilligers die zich aangetrokken voelen tot het werk of de doelgroep, maar er niet meer toe behoren. Mensen, die afstand kunnen nemen, geen direct belang bij een doelgroep hebben, maar willen leren ermee te werken. Mensen die ervaring, ideeën en inzichten hebben op een bepaald terrein en zoeken naar mogelijkheden dat in praktijk te brengen.

In wezen staat het dan gelijk wie je pakt. Iedereen heeft bepaalde mogelijkheden, maar je moet ze kennen. Ik probeer erachter te komen wat de sterke en wat de zwakke kanten zijn, dat is mijn sterke kant, maar laat me geen affiche maken! Dat zal ik misschien leren met de hulp van anderen die dat goed kunnen.

Het afbakenen van een taak geeft duidelijkheid, mensen weten nu waar ze aan toe zijn en proberen de taak, waarvoor ze zijn aan genomen uit te voeren. Degene, die hen de positie verschaft, heeft de macht hen aan te nemen of te weigeren, en bepaalt zo de inhoud van de taak. Daardoor krijg je mensen die loyaal zijn met hun opdracht en met de macht die hen heeft "aangesteld".

*Niet alleen hun arbeidskracht wordt gekocht, even wezenlijk is hun loyale identificatie met het instituut en de functie, waaraan ze hun positie ontleneren<sup>10</sup> ( Florin p. 34)*

Eigenlijk is het niet meer dan een beveiliging. Als werker houd ik vat op de zaak en heb de mogelijkheid in te grijpen als het volgens mij echt verkeerd dreigt te gaan met de uitvoering van het project

José wilde in da meidengroep fors van start gaan (zie boven ). Ik belde haar op en legde uit wat ik ervan dacht. Dit kon ze beter anders aanpakken, Toen ze begon te sputteren herinnerde

---

<sup>1</sup> Het is te vergelijken met saus die lang op een vuurtje staat: hij verliest vocht en wordt dikker.

ik haar aan de afspraak, dat we uitgingen van relatie-opbouw met jongeren. Geen vormingswerktoeren om zo snel mogelijk een 'hechte' groep te maken. Ik was heel duidelijk over de inhoud van mijn boodschap. Ik gaf haar een 'bevel' en zij nam dat aan.

*Bij elke boodschap geven wij onze kijk mee op hoe wij de relatie op dit punt zouden willen. Dit aspect van de beïnvloeding wordt het relatieaspect, of betrekkingaspect of bevelaspect genoemd.<sup>11</sup> ( Mattheeuws, p. 23)*

Ik herinnerde haar aan haar taak en maakte haar duidelijk dat haar methode daar niet in paste. Op grond van die afspraak zou ik haar bij wijze van spreken hebben kunnen ontslaan als ze door had gedreven. Dat had voor mij problemen mee gebracht. Gelukkig hoefde ik niet naar de sanctiemacht te grijpen, onze relatie is er niet naar om te gaan zwaaien met allerlei formele regels. Wat dat aangaat, had ik een duidelijke stelling ingenomen en José accepteerde die.

In dit geval was het een uitgangspunt van werken dat in gevaar kwam. José dreigde terug te vallen in bekende middelen. Ik voelde me verplicht haar terug te fluiten en haar nieuwe informatie te geven. In het omgaan met mensen was het voor José belangrijk informatie te krijgen over de verschillen tussen de meiden, over waar groepswork op uitdraait als er teveel verwacht wordt, als er geen relatie is van waaruit je kunt werken. Eerst de mensen leren kennen, weten wie ze zijn wat hen bezighoudt. Enige neutrale activiteiten om ze op hun gemak te laten voelen. Geen activiteiten om jezelf op je gemak te laten voelen, niet terugvallen in een houvast; probeer jezelf te zijn en nadenken over de informatie die je krijgt, probeer erachter komen wat je wel en niet kan, maar ben voorzichtig.

Annie kon niet werken met die klierende jongeren, ze kon er niet tegen. Door de drukte hadden we niet veel tijd om erover te praten en ineens zag ik het: " die raken we kwijt". Iedereen had wat signalen opgevangen en daarom kletsten we er onderling op door. Niemand nam haar kwalijk dat ze niet op de middagen wilde werken. Laat haar dan dingen doen die ze wel leuk vindt zoals de meidengroep en de vrijdagavondsoos. Haar taak werd bijgesteld en ze raakte langzaam meer betrokken bij het centrum. Ze kreeg andere relaties in de meidengroep en op de vrijdagavond en daardoor voelde ze zich na enige maanden sterk genoeg om weer eens een middag te proberen. Hoewel die rumoerig was, had ze voldoende afstand om dat te relativeren en gewoon met een aantal mensen te kletsen.

In latere vergaderingen wordt steeds vaker over dit soort zaken

gepraat. De een kan beter met de ene groep werken dan de ander. De een is sneller, heeft meer babbels, meer lef, maar dat wil niet zeggen, dat de ander minder is.

Dan komen ook signalen dat de groep het zelf kan. De relaties liggen duidelijk, de doelen ook. Er zijn veel contacten met jongeren en veel onderlinge communicatie. De begeleider kan zich afzijdig gaan houden. De vrijwilligers krijgen macht over hun eigen situatie en gaan het zelf doen. Ik moet naar een volgende fase.

### **Begeleiding**

Langzaam maar zeker brokkelt de macht af. De vrijwilligers komen dichterbij. Ik ben steeds minder nodig om de voortgang van het project te garanderen. De vrijwilligers gaan samen met de jongeren activiteiten opzetten. Ik stimuleer, geef raad, maar voer ze niet uit.

De macht over het centrum verplaatst zich. Langzaam worden er jongens en meisjes "aangenomen" om bepaalde taken uit te voeren, er wordt geëxperimenteerd met mensen achter de bar en er melden zich nieuwe vrijwilligers die wel eens mee willen helpen.

Steeds vaker komen er jongeren op ons af met de vraag of ze mee mogen helpen. Een van hen had ik vorig jaar al op het oog maar die vond het niets om met die "brakken" te moeten werken. Nu ziet hij echter hoeveel lol de vrijwilligersgroep heeft en hoort enthousiaste verhalen. Hij doet een aarzelende poging om mee te mogen doen. Wij houden het op een afstandje: "Als je bij ons wilt werken, moet je wel iets doen" en bouwen een taak in. De signalen dat hij echt iets wil worden steeds sterker. Lekker duurt het langst!

Door ons enthousiasme interpreteert hij de zaak anders, hij wil ook wel mee doen.

*Reinterpretatie bewerkstelligt geen andere situatie, maar geeft ze een andere betekenis. ( Watzlawick e.a. p. 119)*

De meidengroep volg ik op een afstand, ik hoor verhalen over de meiden en probeer de bewegingen in de groep te volgen. Zo ook de ontwikkeling van de relaties. Ik geef hier en daar wat raad en loop na de meidenclub altijd even binnen om te vragen hoe het is geweest en eventueel wat te drinken.

Er wordt een jongerenkrant opgezet. Ik geef adviezen over de opzet; hoe giet je zo" krant projectmatig in het vat, hoe betrek je de jongeren erbij? De krant wordt overdag onder de ogen van het publiek gemaakt ( vgl. de modeshow) en veel jongeren maken een tekst of een tekening.

Langzaam wordt mijn project hun project, ik voel de afstand groeien en het lijkt steeds sneller te gaan. Zo moet het ook; ik heb de trein op de rails gezet en heb hem lang gestookt, nu help ik de stokers.

De vrijwilligers gaan werken met jongeren die willen helpen. Jongeren, die achter de bar willen, af en toe willen klussen, plaatjes willen draaien. Dat mag, maar niet zomaar. Jongeren die plaatjes willen draaien, moeten plaatjes draaien die niet alleen binnen hun eigen smaak vallen. Jongeren die op zondagmiddag graag open willen gaan, mogen dat, maar dan moeten ze zich wel op een bepaald publiek richten en niet alleen op de eigen groep.

Om dit soort informatie binnen te krijgen en geaccepteerd, blijft een continue factor aan begeleiding (macht?) nodig, anders glijdt het project binnen de kortste keren af naar het bedenkelijk niveau van zovele centra.

### ***Minimale ondersteuning***

Regelmatig contact over de voortgang van het project, over de doorstroming van vrijwilligers en jongeren, contacten met de doelgroepen om signalen op te vangen en door te sluisen naar de kerngroep van het project. Waakzaam blijven en zorgen dat er gewerkt wordt aan het doel waar het om begonnen is; jongeren macht laten krijgen over hun eigen situatie en daar aan blijven werken.

### ***Samenvatting***

Het hele proces van ondersteuning naar zelforganisatie of gedeeltelijke zelforganisatie is een kwestie van overdracht. Overdracht van ervaring en informatie, waarbij sprake is van wederzijdse beïnvloeding. Er worden relaties opgebouwd met vrijwilligers die iets te bieden hebben (net als jongeren) al was het alleen al hun aanwezigheid. Sommigen hebben verstand van de bar draaien, anderen weten alles over muziek of film en weer anderen luisteren graag. In een proces met mensen in een groep worden zaken uitgewisseld, informatie over allerlei zaken en wordt getracht de macht te verdelen. Het is een soort ruilhandel. Er wordt getracht een machtsoverdracht te krijgen om de ongelijkheid te doen verdwijnen.

*Er is sprake van een waarneembare asymmetrie in de onderlinge machtsrelaties binnen de interne organisatie, die door betrokkenen als onaanvaardbaar wordt beschouwd..... er ontstaan spanningen die ten doel hebben tot een meer symmetrisch verdeling van de macht te komen.<sup>12</sup> (Eyzinga, p. 61)*

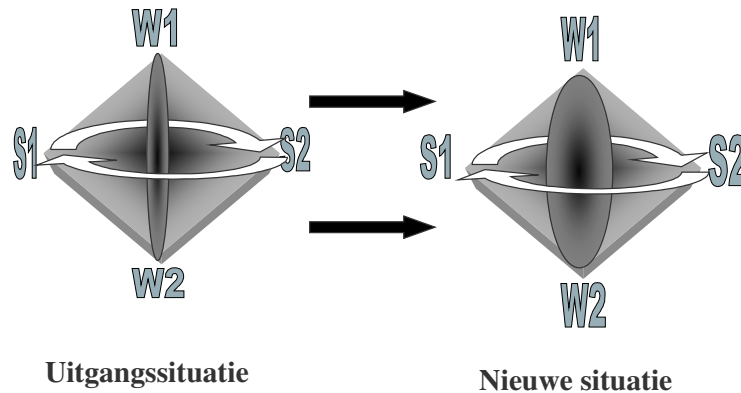
In wezen ga ik zo'n relatie aan met vrijwilligers. Ik heb informatie en macht en zij hebben informatie en kunde. Ik heb hen nodig om mijn plannen uit te voeren en zij hebben mij nodig, dus wisselen we uit. Simpel, niet?

In schema betekent ondersteuning in overdracht het volgende;



Tussen deze blokken vindt een uitwisseling plaats, een verandering van gedrag:

## Verandering van werkelijkheidsopvatting



De horizontale lijn is de betrekingskant, de verticale is de inhoudskant. (Erens; onderverwijzing naar T. Linssen, p. 38)

### Hoofdstuk 3: Planmatig jongerenwerk

Jongerenwerk heeft volgens mij te waken met macht. Jongeren moeten

vat krijgen op hun eigen situatie; ze moeten leren macht te gebruiken, in te zetten. Maar vaak is gebleken dat ze niet weten hoe ze de verkregen in moeten zetten of zelfs misbruiken.

De gevolgen zijn bekend: de ene jongere onderdrukt de ander nog harder dan hij of zij zelf was onderdrukt.

Hier ligt een mooie taak om met Bommel te spreken. Het leek mij een poging waard dat jongerenwerk eens anders op te zetten. Niet gaan smijten met zelforganisatie, eerst kijken wat je binnen kan krijgen. Niet afwachten op wat binnenkomt en de macht over de ruimte neemt, een actief wervingsbeleid op een bepaalde doelgroep. Niet supervrijwilligers die alles moeten doen, maar een groep, die wil leren, een taak uit kan voeren.

Ik heb gezien, dat gestructureerd jongerenwerk - al is het minimaal - kan. Ik heb gezien dan ontwikkelingen te voorspellen zijn en hanteerbaar. Ik heb een plan gemaakt om fouten te voorkomen en mensen te laten leren

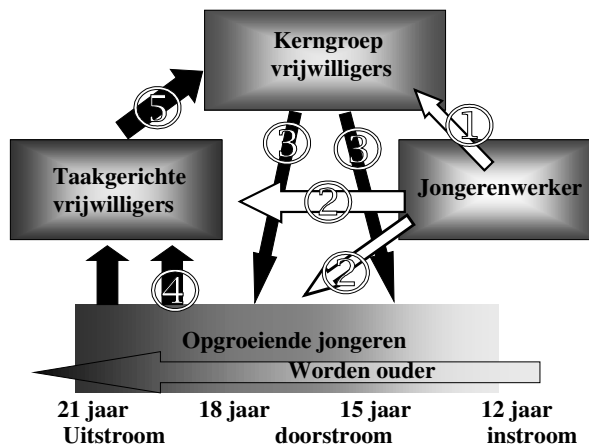
Gaandeweg kreeg ik zicht op hoe het werkt, hoe ik planmatig kon werken om jongeren voor een deel macht te laten krijgen op hun situatie.

Daarvoor heb ik een kerngroep gemaakt, mensen met ideeën en de capaciteiten om die ideeën uit te voeren. Mensen met een afstand tot de doelgroep, zeker een machtsafstand, die een taak uit konden voeren, contacten konden leggen en relaties op konden bouwen met jongeren (= taak).

Vanuit die relaties proberen die mensen jongeren bij de zaak te betrekken, hen wat macht te geven, maar voorzichtig. En goed in de gaten houden wat er gebeurt, onderzoeken welke sterke en welke zwakke kanten men heeft en aansluiten bij de zaken die jongeren wèl kunnen.

Dit hele proces heeft me verschrikkelijk aan het denken gezet . Zodanig dat ik voor mezelf weet, dat zo'n aanpak op meer plaatsen kan. Als je de macht maar bij je houdt en als je weet wat je wil en wat je niet wil. Het schema is verbeterd door de informatie die er telkens bij komt, door de signalen van hoe het werken met jongeren vordert. Ik denk dat het er zo uitziet;





De kerngroep heeft ingebouwde taken; ze draait het centrum, bouwt relaties op met bezoekers (3) en probeert die te betrekken bij de organisatie via (4) en op termijn over te dragen (5). De jongerenwerker controleert of de taken van de kerngroep uitgevoerd worden (1), hij ondersteunt de kerngroep en onderhoudt contacten met de achterban en de bezoekers (2)

Die ondersteuning gaat verder dan op een afstandje wachten tot de bom ontploft. Het is continue aandacht voor overdracht, overdracht van macht in de ruimte. Het is stimuleren, maar ook afremmen. De kerngroep ondersteunen om te kijken naar sterke kanten bij bezoekers en ze stimuleren anderen taken over te laten nemen.

### **Tot Slot**

Ik heb getracht in dit werkstuk een visie op jongerenwerk uit de doeken te doen. Al werkend met de methodische consequenties van dien. Uitgaande van de marktsituatie hebben we een doelgroep binnen proberen te krijgen, meerdere doelgroepen. Zelf hielden we de macht in handen om die langzaam maar zeker over te laten gaan in andermans/vrouwshanden.

Ik begin me terug te trekken naar een positie op de achtergrond; minimale ondersteuning. Bij de laatste woorden van dit werkstuk valt ook een beetje het doek voor mij in Strijen. Het project is toe aan afronding, anderen nemen mijn taken over en weer anderen de opvallende plaatsen, want macht is niet statisch

Van macht kun je leren  
14 april 1985  
Jan Schellekens

## Literatuur

---

- |  |  |
|--|--|
| <sup>1</sup> Henderson & Thomas:                         | Opbouwwerk in de praktijk  |
| <sup>2</sup> Michael Nowicki:                            | Jugendarbeit mit arbeitjugendlichen:<br>vertaling van Atie Jans              |
| <sup>3</sup> Marian Erens                                | Positiefverschillen en relatie-opbouw<br>in het werken met randgroepjongeren |
| <sup>4</sup> Noorda, Veenbaas<br>Voskuhler en Westerhoff | Moet ik soms mijn bek houden?  |
| <sup>5</sup> José Franssen                               | Laten we gaan skelteren.....   |
| <sup>6</sup> Watzlawick, Weakland & Fish                 | Het kan anders   |
| <sup>7</sup> Mauk Mulder                                 | Conflikthantering  |
| <sup>8</sup> Jan Remmerswaal                             | Groepsdynamica III   |
| <sup>9</sup> G. Alblas                                   | Probleemoplossing  |
| <sup>10</sup> Frits Florin                               | Met twee linkerhanden in het beleid  |
| <sup>11</sup> Annie Mattheeuws                           | Systeembenadering en communicatie-<br>theorieën                              |
| <sup>12</sup> Gerard Eyzenga                             | Welzijn op de wip  |